

generantis effectiva non esse in sub-
jecto, quod corrumpitur, nec in sub-
jecto quod generatur, quia non agit
effective in subjectum, in quo est
inhæsiue, ut ex D. Thoma dicitur
in argumento, sed est in parte
proximiori, in qua etiam invenitur
virtus generantis in ejus absentia,
ut satis supra ostensum est.

Cæterum P. Suarez disp. illa Me-
taphys. sect. III, num. XXVIII, non
quiescit cum doctrina tradita existi-
matque non satisfacere illam disti-
nctionem de mutua prioritate inter
dispositionem, et formam; et instat
contra illam, quia dispositio si est
vere præparans, et non solum orna-
tus ac perficiens subjectum, oportet
quod determinet, et quasi limitet
capacitatem ejus ad talem formam,
ergo etiam determinat ipsum agens
ad talem formam introducendam;
ergo fieri non poterit, ut talis forma
effective sequatur ex forma intro-
ducta. Consequentia patet, quia si
dispositio fuit a forma, et forma effi-
citur ab agente, ergo agens non
potest determinari a tali dispositione
quæ producat formam, sed potius
mediante forma determinatur agens
ad talem dispositionem.

Confirmatur, quia illa dispositio
non potest exercere causalitatem
materialem, et habere prioritatem
naturæ, neque respectu actionis qua
fit forma, neque respectu materiæ,
quam disponit. Non respectu actio-
nis, quia illa dispositio sequitur me-
diante forma, ergo non potest habere
causalitatem, et prioritatem
respectu illius actionis, quia fit ipsa
forma, siquidem quando fit forma
nondum illa dispositio, nec est facta
ut possit tunc causare. Respectu
vero materiæ non potest habere istam
prioritatem, quia non potest
disponere materiam nisi informan-
do illam, non autem potest informare
illa dispositio materiam in illo
priori, siquidem materia ante for-

mam informatur ab accidentibus,
illud autem accidens non potest
disponere nisi informando, et inha-
rendo, quia sine inhærentia non
est et sic neque disponit; si autem
in illo priori non disponit, cui inhæ-
ret illa dispositio? Non formæ, quia
sequitur ad illam, et sic pro illo
priori nondum inhæret formæ. Non
composito quia præparat ad illud,
non vero disponit illud, sed mate-
riam ad illud, ei autem inhæret
quod disponit, ergo inhæret soli
materiæ, atque adeo non est neces-
se, quod consequatur ad formam, sed
inest materiæ ab agente.

Respondetur dispositionem ulti-
mam non determinare ipsum agens
ut efficiat, sed determinare tanquam
effectus ejus; dicitur autem ultima
dispositio determinare agens non ut
virtus ejus ad efficiendum, sed ut
terminus dispositionis antecedentis,
quæ erat virtus determinata ipsius
agentis, et ab eo decisa. Deinde addo
quod agens, neque per ipsas dispo-
sitiones antecedentes quas emittit in
materiam, determinatur ad gene-
randum, sed antequam illas emittat,
determinatur ad generandum et tan-
quam medium necessarium, et vir-
tutem agendi emittit illas dispositio-
nes quæ se habent ut effectus ejus,
et virtus determinata ad generan-
dum formam, et sic dispositiones
istæ procedunt ab agente determi-
nato, siquidem in virtute ejus deter-
minate operantur. Nec obstat quod
dispositiones antecedentes non suffi-
ciunt determinare materiam vel
agens; non sunt enim sufficientes
determinare in facto esse, et con-
summative, bene tamen in tenden-
tia, et inchoative; et in quantum
virtus sunt substantiæ generantis,
etiam effective.

Ad confirmationem negatur ante-
cedens. Ad probationem ex parte ac-
tionis respondetur, dispositionem
non suscipere in se actionem qua

fit forma, sed præparare materiam
in facto esse, ut recipiatur in ea for-
ma, quæ est terminus actionis, et
hac ratione disponere dicitur ad ac-
tionem in suo termino. Nec requiritur
ad munus causæ materialis,
quod existentia præcedat, sicut in
causa efficiente, sed sufficit quod in
re concomitetur, itaque in nulla du-
ratione detur causa materialis sine
existentia, ut in q. XI Phys. proba-
vimus. Ad probationem ex parte
materiæ, respondetur illam dispo-
sitionem non posse disponere nisi
inhærendo et informando inhærentia
et existentia concomitante, et in
re inventa, non autem inhærentia
formalizante, seu constituente for-
maliter omnem prioritatem, et cau-
salitatem materiæ erga formam, vel
formæ erga materiam: et ita pro il-
la prioritate naturæ, seu formalitate
et conceptu, quo materia intelligitur
substantialiter recipere formam,
non intelliguntur dispositiones in-
formare materiam (licet de facto ibi
sint, sed solum materiam substan-
tiale compositum cum forma consti-
tuere, ipsa autem præparatio et
determinatio materiæ erga talem
formam solum præsupponitur ibi
concomitanter, vel antecedenter,
non autem formaliter intelligitur, sed
id pertinet ad aliam prioritatem, vel
posterioritatem naturæ, est enim ibi
antecedenter ratione dispositionum
antecedentium, concomitanter au-
tem ratione ultimæ dispositionis,
quæ in facto esse illas terminat. Et
sic patet ad illam interrogationem
ubinam pro illo priori inhæret dispo-
situs? Dicemus enim, quod pro
illo priori formali non inhæret, quia
illa prioritas non est formalitas in-
hærendi, sed substantialiter com-
ponendi, concomitanter vero, et in
re tunc inhæret in composito ut in
subjecto *quod*, et sustentante illam,
in materia vero ut subjecto *quo* re-
cipiendi, et determinabili per illas

dispositiones, nec est necesse ad hoc
ut inhæreat in composito quod par-
tim sit in forma, partim in materia,
sed sufficit quod in materia ut in
subjecto *quo*, et in toto composito ut
in subjecto *quod*, ut latius dicemus
infra quæst. IX.

QUÆSTIO II.

DE CORRUPTIONE.

ARTICULUS PRIMUS.

*Quomodo differat corruptio in ratione
mutationis a generatione, et ab anni-
hilatione?*

Ut resolvimus in III Phys. q. XIV,
et V Phys. q. XIX, art. I ex Aristotele
motus ut distinguitur a mutatione
communiter dicta, duas exigit con-
ditiones. Prima ex parte subjecti,
quod ejus subjectum sit ens in actu,
id est, informatum forma substantia-
li, non ens in potentia, quod est ma-
teria prima, quæ tamen sufficit ad
mutationem. Secunda ex parte ter-
minorum, ut videlicet motus pro-
prie dictus sit inter terminos positi-
vos et consequenter proprie seu po-
sitive contrarios, ad mutationem vero
sufficit oppositio privativa de non
esse ad esse, vele contra in subjecto
capaci utriusque. Ex quo apparet cor-
ruptionem non esse motum stricte
dictum ut contraponitur mutationi,
eo quod non est inter terminos positi-
vos sed versatur ab esse ad non esse.
Dubium autem est in duobus. Pri-
mum, an ex eo quod terminus ad
quem corruptionis sit desitio formæ,
amittat rationem mutationis subs-
tantialis et solum sit privatio genera-
tionis. Secundum, an ex eo quod
solum est in subjecto capaci differat
ab annihilatione, qua res tota-
liter desinit in nihilum. Ideoque

manebit dubium an utraque tam annihilatio, quam corruptio sit mutatio. Et loquimur hic de corruptione in ratione mutationis, nam in ratione actionis sequenti articulo tractabimus, an generatio, et corruptio sint eadem actio, vel quomodo connectantur inter se.

Ets ergo aliquorum sententia, corruptionem non esse realem mutationem, sed privationem tantum actionis, et concursus quo forma præcedens conservabatur, opponitur enim corruptio generationi, et non quia aliquid producit, sed quia destruit: ergo privative se habet, et sic realem mutationem non importat, imo neque identitatem in actione cum generatione, sed connectionem et nexum, quia sicut introducta una forma sequitur aliam extirpari, ita posita generatione consequitur corruptio, consecutive, ergo se habent non identice. Et hoc non semper, aliquando enim potest dari generatio sine corruptione, ut si non præsupponatur forma positiva in materia, quæ corrumpatur. Ratio hujus est, quia corruptio tendit ad negationem, id est, ad non esse: ergo non est mutatio positiva, sed negativa; ex termino enim ad quem denominatur mutatio.

Alia sententia est per aliud extremum quæ sentit corruptionem, ita esse positivam mutationem, ut etiam annihilatio positiva mutatio sit, eo quod ad annihilationem requiritur virtus infinita, sicut ad creandum: ergo ipsa annihilatio est aliqua mutatio positiva, seu operatio, siquidem fundatur in virtute positiva.

NIHILOMINUS DICO PRIMO: Corruptio essentialiter, et formaliter est mutatio distincta a generatione. Dico essentialiter et formaliter, quia suppono generationem ipsam, cui opponitur corruptio non solum radicaliter, sed etiam formaliter esse mutationem ut probatum est quæ-

sione præcedenti, articulo primo. Corruptio autem, si est mutatio, cum sit formaliter opposita generationi, formaliter etiam erit mutatio sicut ipsa, quod magis verificatur in corruptione, quam in generatione, eo quod ad corruptionem necessario exigitur, quod præcedat tanquam terminus a quo ipsa forma, quæ corrumpenda est, et non potest præcedere solum prioritate naturæ eo quod per corruptionem desinit esse forma, nihil autem desinit, nisi prius existat cum sit transitus de esse ad non esse; nihil autem existit, nisi in aliqua duratione non autem in sola prioritate naturæ, quæ non est prioritas existentiae, sed significationis, et formalitatis, et causalitatis, quatenus per illam significatur hoc dependere ab illo, et secundum hanc formalitatem, et non secundum aliam coordinari cum illo. At vero in generatione, cum procedat de non esse ad esse, non supponit aliquam durationem sui termini a quo, et ita sufficit ad generationem mutationis in generatione, quod privatio præcedat prioritate naturæ, sufficit enim, ut aliquod subjectum, quantum est ex natura sua, careat aliqua forma cum capacitate illius ut indigeat actione acquisitiva talis formæ, et consequenter quæ respiciat illam tanquam terminum ad quem talis acquisitionis, et consequenter aliquem terminum a quo respiciat, qui utique est privatio, non quæ in illo instanti existat seu afficiat subjectum, sed quæ in illo instanti expellatur, et non permittatur sequi ad naturam. Sufficit autem ad rationem termini a quo, ut in ipso instanti sit in expelli a subjecto non ut existens, et consequenter verificatur mutatio, quod saliter se habeat in isto tunc temporis, quam ante in prioritate naturæ.

Quod ergo corruptio sit distincta

mutatio a generatione manifeste asseritur a D. Thoma quæst. xxviii de Verit. art. 1 et vi et sumitur ex Philosopho v Physic. cap. ii, lectio. ii apud D. Thomam, ubi distinguit tanquam duas mutationes eam quæ est de subjecto in non subjectum hæc est corruptio, et eam quæ est de non subjecto in subjectum hæc est generatio, quæ autem est de subjecto in subjectum est motus, quia versatur inter contraria, et non inter contradictoria. Dicitur autem mutatio de subjecto in subjectum, vel de non subjecto in subjectum, intelligendo nomine subjecti non ipsum suppositum seu substantiam, sed ipsum esse vel non esse, seu affirmatum, et non affirmatum, ut explicat D. Thomas quæstione xxviii citata, art. 1. Ratio autem hujus est, quia non solum aliquid mutatur quando acquirit formam, sed etiam quando amittit, imo tunc maxime apparet mutatio, quando forma aliqua amittitur, ut cum aer amittit lucem, vel corpus albedinem, quia tunc verificatur, quod aliter se habet nunc quam prius. Quod autem sit distincta mutatio a generatione patet, quia respiciunt distinctos terminos tam ad quem, quam a quo, mutatio autem cum consistat in transitu de uno ad aliud, ubi est distinctus terminus a quo et ad quem, est distinctus transitus, et consequenter distincta mutatio, constat autem, quod corruptio transit de esse formæ ad non esse illius, generatio autem e converso, de non esse alicujus formæ ad esse illius, ergo important distinctum transitum, secundum distinctos terminos a quo et ad quem.

Quod vero corruptio sit mutatio realis ostenditur distinguendo de eo, quod est reale tanquam quid positivum, vel de eo quod est reale, id est, a parte rei inventum, licet a parte rei non ponat, sed tollat, sicut

dicimus tenebras, et cæcitatem dari a parte rei, quia non fictæ, sed vere inveniuntur. Hoc secundo modo distinguit D. Thomas realiter corruptionem a generatione quæstione xxviii citata, art. vi. Et ratio est, quia hoc modo a parte rei invenitur et verificatur ipse terminus formalis, seu mutatum esse corruptionis, scilicet desitio formæ, quia de facto corrumpitur forma, ergo et ipsa mutatio seu fieri realiter invenitur. Non tamen dicitur mutatio positiva, quia terminus ejus positivus non est, ergo neque ipsa mutatio positiva esse potest, nec enim positive fit, aut transit id quod in se positivum non est sicut non esse formæ.

Dices: Per corruptionem non solum aliquid negativum resultat, ut terminus, scilicet privatio formæ, sed etiam aliquid positivum, scilicet formam illam manere in potentia materiæ in ordine ad agens supernaturale, quæ antea erat in actu, ergo aliqua positiva mutatio invenitur in materia, scilicet novus modus potentialitatis, et ordo ad diversum agens. Respondetur materiam ipsam nihil positivum recipere per ablationem formæ, quod antea non haberet, quia etiam ante dicebat ordinem ad formam, ut educibilem semel ab agente naturali, et pluries ab agente supernaturali. Quare educta forma, et immutata materia per ipsam, cessat respectus ad agens naturale, ne amplius possit eam educere, non ex mutatione potentiæ in materia, sed ex defectu agentis naturalis extrinseci; quando autem forma corrumpitur, nulla amplius mutatio fit in ipsa potentia materiæ quoad istum respectum continendi formam.

Ex conclusione posita colligitur, quod si in generatione alicujus rei non detur forma aliqua corrumpenda positiva, sed tantum privatio tollenda, ut cum lux destruit tenebras,

tunc corruptio, et generatio non sunt duæ mutationes, quia corruptio non invenit formam, quam destruat, et transire faciat ab esse ad non esse, sed solum invenit privationem ex parte termini a quo, quæ non mutatur de privatione in aliam privationem, transitus enim de non esse in non esse, non est mutatio, ergo solum erit mutatio de privatione ad esse, ergo corruptio privationis non est alia mutatio, quam transitus ad esse, qui utique generatio est. Et ita doceri solet in materia de justificatione, quod si culpa quæ destruitur non est nisi privatio in anima, justificatio est unica mutatio in quantum ponit gratiam, et remittit culpam, si vero culpa quæ destruitur, relinquit aliquid habituale per modum positivi, et conversionis ad creaturam, tunc est duplex mutatio, ablatio illa culpæ, et introductio gratiæ.

Disco SECUNDO : Corruptio, et annihilatio differunt ex parte termini ad quem, quia per annihilationem res totaliter desinit esse tam ex parte subjecti et ita annihilatio non est mutatio proprie dicta sicut neque creatio, licet significetur per medium mutationis. Hæc conclusio manifesta est, quia annihilatio opponitur creationi, et ita sicut creatio nullum concursus habet ex parte causæ materialis, sed solum ex parte causæ efficientis quæ dat totum esse, tam ex parte formæ, quam ex parte materiæ, ita annihilatio non est desinitio per concursus alicujus causæ materialis, sed per solam ablationem, et suspensionem concursus Divini pericientis, et dantis totum esse, unde cum non fiat in aliquo subjecto non est mutatio. Ex quo fit, quod terminus annihilationis dicitur esse totaliter ipsum nihil, non solum, quia totaliter desinit ipsa res quæ corrumpitur, sed etiam, quia

nullus terminus positivus illi adjungitur, qui de novo fiat, in quem desinat ipsa rei destructio, sed pure ex parte termini ad quem invenitur nihil, et hoc præcipuum est in annihilatione, scilicet quod desinat in nihilum, unde quantum aliquid destruitur, sive totaliter, sive partialiter si tamen non desinat in nihilum, sed adjungatur illi aliquis terminus positivus, in quem desinat non est annihilatio. Et hac ratione in Eucharistia non annihilatur panis licet totus destruat et desinat esse, non tamen desinat in nihilum, sed in corpus Christi, et ita est destructio panis per conversionem, non per annihilationem. Ratio hujus est, quia annihilatio ut diximus fit per suspensionem concursus totaliter conservantis in esse, ergo non solum pertinet ad ipsam totaliter rem aliquam destruere, sed etiam nullum terminum positivum illi adjungere, et subrogare, in quem destructio rei terminetur, siquidem ad ponendum istum terminum positivum requiritur actio, et positio alicujus influxus producentis, vel attingentis illum terminum, ergo si annihilatio est suspensio totius concursus, omnem terminum positivum sibi adjunctum excludit, alias non desinet aliquid per viam annihilationis, sed ex vi productionis alterius termini impossibilis cum re quæ destruitur. Itaque ad annihilationem utrumque requiritur, et destructio totius esse, et desinitio in nihilum, sine alicujus termini adjuncti positione hoc ipso quod fit per suspensionem Divini concursus.

Sed dices : Bene potest Deus annihilare formam non annihilata materia, et accidens non annihilato subjecto, ergo non est de ratione annihilationis destructio totius esse, tunc enim licet esse formæ in actu destruat, sed manet in potentia materiæ, sicut quando per corrup-

tionem desinit esse. Respondetur istam annihilationem non esse simpliciter, et omnibus modis annihilationem, sicut e converso productio solius formæ vel accidentis a Deo non est simpliciter creatio, sed creatio, quando fit simul cum materia, ita suspensio concursus erga solam formam non est annihilatio simpliciter, sed reducitur ad annihilationem, tanquam ratio quædam illius, et quia habet modum annihilationis, in quantum fit per suspensionem concursus sine hoc, quod illi succedat alia forma, sed desinit in nihilum, ille enim concursus conservat rem illam cum totali dependentia et subordinatione ad Deum, et ideo ejus suspensio dicitur annihilatio, licet solum tollat partem entitatis. Quod vero maneat in potentia subjecti, non quidem in ordine ad agens naturale, sed in ordine ad potentiam Divinam non arguit, quod id fiat per actionem positivam, quia hoc quod est manere in potentia materiæ non est terminus, vel effectus talis suspensionis concursus, sed in ipsa materia præbebatur ex propria natura materiæ, et quia hoc non destruitur per suspensionem concursus, ideo non est annihilatio omnibus modis, tam ut est in actu, quam ut in potentia subjecti.

Ex quibus colliges male aliquos affirmare posse per Divinam potentiam aliquam creaturam attingere annihilationem, eo quod non requiritur tanta virtus ad destruendum, quam ad producendum, facilius enim est destruere quam ædificare, atque ita cum per destructionem non ponatur aliqua entitas, sed tollatur non involvit repugnantiam, quod a creatura aliqua fiat. Oppositum tamen sentit D. Thomas III p. q. XIII, a. 1, loquendo etiam de causa instrumentali, quam negat dari posse ad annihilationem. Et ratio est manifesta, quia licet destruere ali-

quid ponendo formam seu dispositionem illi impossibilem sit facilius, quam ædificare, quia talis forma, vel dispositio destruens facilius ponitur, et producitur, tamen destruere aliquid per sus pensionem concursus alicujus causæ non pertinet nisi ad illam causam, quæ talem concursus exhibet, unde cum concursus qui suspenditur per annihilationem sit concursus exiens ab ipso Deo, ad nullam causam creatam pertinere potest ejus suspensio, nisi ad solum Deum. Quando vero causæ secundæ aliquid corrumpunt, tollitur etiam concursus Dei erga formam corruptam, non quia per ipsas creaturas fiat talis suspensio, sed quia per ipsas fit productio formæ impossibilis, ad quam etiam Deus concurrat, et concurrente ad ipsam desinit concurrere ad oppositam, de quo articulo sequenti dicemus.

Ad rationem dubitandi positam pro contraria sententia respondetur ex dictis corruptionem non esse meram privationem, sed mutationem consecutam ex generatione, et terminatam ad privationem formæ, est enim transitus de esse ad non esse, et sic probat argumentum, quod non est mutatio realis positiva, id est, ponens aliquid ex parte termini, sed realis corruptiva, seu privativa, quæ dicitur realis, quia in re invenitur, non quia aliquid positivum ponat in re.

ARTICULUS II.

Utrum corruptio, et generatio sint eadem actio, ratione cujus generatio unius sit corruptio alterius?

Duæ istæ difficultates connexæ sibi sunt, et ex unius resolutione alterius resolutio dependet. Circa primum ergo dubium est, an corruptio aliquo modo sit actio saltem se-

cundario, an vero ad rationem actionis nullo modo pertineat, et quomodo ab actione generativa distinguatur. In quo varie sentiunt Auctores. Quidam negant terminari aliquo modo actionem generativam in ratione actionis ad corruptionem formæ, tactus enim actionis ubique tangit, sive primario, sive secundario est actus efficientiæ, omne autem quod efficientia tangit dando esse tangit, ubi autem non dat esse, sed tollit ibi desinit tangere. Quare corruptio fiet ipsa suspensione concursus, seu omissio, non vero secundaria attingentia actionis. Alii existimant efficientiam, seu actionem secundario, et distincta saltem formalitate attingere corruptionem, de quo videri potest Mag. Bannez sup. cap. iv. lib. i de Gen. explicans hoc axioma: quod generatio unius est corruptio alterius, ibique citat Cajetanum. Et ratio est, tum quia generatio, et corruptio sunt unus motus, licet includat duas mutationes, ut ex locis præcedenti articulo citatis constat, ergo est una actio, tunc quia suspensio concursus si sola sit non corrumpit, sed annihilat, adjuncta vero, seu consecuta ex actione, pertinet saltem secundario ad actionem illam, non enim minus pertinet ad actionem terminum producere quam oppositum tollere, et sic ut corrumpi est verum pati, et verum mutari, ita corrumpere, et destruere est verum agere, saltem secundario.

Cæterum utrumque componi videtur dicendo, quod corruptio non est formaliter actio etiam mediate, sed virtualiter. Dupliciter enim potest intelligi, quod aliqua actio mediate attingat aliquem terminum. Uno modo quia principaliter unum terminum attingit, et continuando eandem influentiam, seu rationem agendi tangit alterum, ut minus principalem, et sub priori conten-

tum, sicut producitur principaliter, et immediate aliqua natura, et mediate propria ejus passio, mediatione tamen influentiæ, et causalitatis in illam. Alio modo quia productio principali termino cessat influentia activa, seu mediante causalitate formali, seu informatione formæ productæ fit expulsio, seu privatio alterius incompatibilis cum tali forma producta, et sic qui facit rem incompatibilem cum altera, dicitur effective illam corrumpere efficientia virtuali non actuali, scilicet mediante termino, cujus informatio expellit, et corrumpit alteram formam per modum effectus formalis secundarii. Dicimus ergo quod corruptio non est actio priori modo, sed secundo, non enim producta forma ulterius actio influit ad corrumpendum, neque enim influxus intelligi potest, quia respectu formæ corrumpendæ nihil influit, sed tollit, ergo influxus positivus non continuatur, quia non datur ulterior terminus positivus, ad negationem autem non est necessarius influxus. At vero posita forma, quæ terminus actionis est, dicitur virtualiter continere actionem, scilicet terminative: hæc autem secum importat impossibilitatem formæ oppositæ, quia habet adjunctam privationem illius, et sic tangit illam, et expellit non efficientia, sed impossibilitate orta ex efficientia formæ, id est, ex forma effecta, et terminante efficientiam. Quæ resolutio deducitur ex D. Thoma in II, distinction. xxxiv, quæstion. 1, artic. 11 ad 5, ubi inquit: « Illud quod corrumpit, et generat non ex eodem habet quod generat, et corrumpit, sed ex eo quod formam suam inducit, generat; et sic in quantum ens generat, ex eo autem quod forma sua necessario conjungitur privationi alterius formæ corrumpit. » Ubi D. Thomas non ponit corruptionem in influentia ac-

tionis, sed in ipsa appositione formæ habentis privationem adjunctam. Unde non oportet hoc reducere ad meram suspensionem concursus conservantis formam oppositam, sed ad actionem producentem formam illi impossibilem, qua impossibilitate posita, et ex vi illius cessat concursus. Et sic etiam salvatur unitas actionis, seu motus propter unitatem termini positivi, duplex autem mutatio in vi illius efficientiæ, quia duplex terminus tangitur alter agendo, alter destruendo, ut explicatum est.

Circa secundam difficultatem, quomodo scilicet ordinentur istæ duæ mutationes generatio, et corruptio, ita ut generatio unius dicatur corruptio alterius, aliqui existimant ordinari tantum istas mutationes consecutive, et successive, non identice in eadem actione, seu motu. Cæterum D. Thomas quæstione vigesima octava de Veritate, articulo sexto ad ultimum evidenter dicit: « Quod generatio unius dicitur a Philosopho corruptio alterius per concomitantiam, quia de necessitate sunt simul, vel propter unitatem motus, qui ad has duas mutationes terminatur. » Ubi nomine motus intelligitur actio habens illam duplicem mutationem. Et in prima secundæ, quæstione cxiii, articulo vi ad secundum, inquit: « Quod infusio gratiæ, et remissio culpæ secundum substantiam actus idem sunt. » Et eodem modo comparat generationem, et corruptionem. Sentit ergo quod identificentur in ratione actionis.

Quare generatio unius, quando habet adjunctam corruptionem alterius dicitur esse corruptio duplici ratione. Primo, propter successivam, et ordinem formarum sibi succedentium eo quod formæ sunt incompatibiles, et sic intrante una, recedit alia; et tunc est sensus, quod

generatio unius est corruptio alterius causaliter, quia conecitur, et succedit generationi corruptio. Secundo, strictius dicitur generatio unius esse corruptio alterius, non solum propter successivam formarum, et mutationum, sed propter unitatem actionis, seu motus, eo quod corruptio non est actio distincta a generatione, sed eadem actio formaliter generativa, et virtualiter corruptiva ratione termini generati, ut impossibilem cum forma opposita in qua compossibilitate virtualiter manet influentia positiva, ut terminatæ ad formam genitam, ut dictum est.

Diximus in conclusione, quando generatio habet annexam corruptionem ad denotandum id, quod præcedenti articulo significavimus non dari corruptionem, quæ sit vera, et realis mutatio, nisi quando datur forma positiva corrumpenda, si enim solum præcedit privatio tollenda per formam generatam, ut quando aer tenebrosus illuminetur, tunc ablatio illius privationis non fit per mutationem negativam distinctam a generatione lucis, sed per ipsam generationem positivam sine alia mutatione corrumpitur privatio, eo quod privatio non tollitur nisi per positivum esse, ergo per generationem, quæ est transitus, seu mutatio de non esse ad esse, de privatione ad formam, licet verum sit quod per nostros conceptus possumus distinguere in luce conceptum positivum constituendi lucidum, et conceptum remotivum tenebrarum, seu non esse privationis, eo quod privatio accipitur a nobis ut ens rationis, atque adeo ad instar esse quod corrumpitur, in re tamen privatio illa est non esse, et physice non tollitur nisi per esse, quod totum docet S. Thomas q. xxviii de Verit. artic. vi, in corpore.

Unde objectiones, quæ fieri pos-

sunt, ex eo quod generatio aliquando datur sine corruptione nihil obstant, fatemur enim non omni generationi essentialiter annecti corruptionem, sed tantum illi cui annectitur forma positiva corrumpenda, et si forma corrumpenda fuerit partialis, tunc etiam corruptio partialis erit, et productio aggeneratio. Nec D. Thomas in II, distinction. xxxiv supra citata dixit, quod generatio et corruptio solum ratione differunt, sed dixit, quod forma ignis, et privatio aeris sunt idem subjecto, sed ratione differunt, quod est dicere privationem, et formam non distinguere realiter, eo quod privatio extremum reale non est, non tamen est dicere, quod ipsa generatio et corruptio non sint mutationes distincte eo modo, quo dictum est.

Solvuntur objectiones.

Primo arguitur : Corruptio est privatio saltem ex parte termini ad quem, generatio autem est positiva actio : ergo nullo modo possunt identificari, vera enim realitas non potest identificari cum eo quod est nihil, et ens rationis.

Secundo : Quia eadem ratione, qua probatur generationem, et corruptionem identificari in ratione motus et actionis, probatur identificari in ratione mutationis, quia sicut eadem dispositiva actio et motus sufficit primario introducere formam, et secundario destruere oppositam, ita simplex, et unica mutatio positiva primario erit transitus ad formam genitam, et secundario transitus formae oppositae, nec enim repugnabit mutationem negativam identificari cum positiva, sicut negativa actio, id est, destructio cum positiva generatione.

Tertio : Quia si generatio identificatur cum corruptione erit genera-

tio verus motus, quod tamen negat Philosophus in v Physicor. cap. 1, sequela patet, quia in quantum identificatur cum corruptione, habet pro termino a quo aliquid positivum, et ratione sui ut generatio est, habet terminum ad quem positivum, ergo saltem identice est inter duos terminos positivos a quo et ad quem, quod est esse motum saltem identice.

Quarto : Si generatio et corruptio habent ordinem inter se, oportet quod fundatur in aliqua causalitate seu ordine prioris, et posterioris unius erga alterum, hoc autem non datur, quia vel mutuo se causant, et hoc non quia corruptio non potest habere causalitatem in generationem, cum sit privatio vel non mutuo se causant, sed altera tantum est causa, et altera effectus, et hoc non, quia in primis corruptio non potest causare ut dictum est, et sic non potest ipsa esse causa, et generatio effectus : et quia alias esset per se primo intenta, generatio autem ut consecuta. Si autem generatio est causa et corruptio effectus, prius recipitur forma genita, quam expellatur opposita, et sic non recipitur forma genita in nuda materia, nec supponendo expulsum formam.

Denique : Si generatio unius est corruptio alterius, oportet quod in eodem instanti sint, si enim sunt in diversis non identificantur, hoc autem esse non potest, quia corruptio tenet se ex parte dispositionis ultimae, quae tollit formam impossibilem formae genitae, dispositio autem ultima praecedat formam in ipso subjecto in quo fit corruptio, ergo corruptio non identificatur cum generatione.

Ad primum respondetur, negationem alterius formae bene posse identificari cum aliqua positiva forma, privatio enim et negatio diversorum non opponuntur, sed imbibit-

tur, et identificatur talis negatio cum ipsa forma, in qua fundatur, sicut, fides habet obscuritatem, et calor privationem frigoris, et quaecunque res negationem ejus, quod a se distinguitur.

Ad secundum negatur esse eandem rationem de mutatione, et de motu, secundum quod motus significat actionem per modum influentiae, non enim repugnat eadem numero actionem attingere plures terminos ordinate se habentes vel consecutos, sive negativos, sive positivos, eo quod contingit actionem esse virtualiter multiplicem, et ad multa se extendere, sicut et virtus ipsa a qua procedit. At vero mutatio non dicit aliquid efficiens, sed purum transitum inter terminos, et potius dicit aliquid effectum, quam effectivum, unde ubi est distinctus transitus inter terminos, ibi est distincta mutatio, non autem ubi est distinctus effectus etiam materialiter, est distincta actio efficiens, sed tamen id quod materialiter se habet ad rationem actionis, nec multiplicat illam, formaliter se habet ad rationem mutationis eamque multiplicat, quia formalitas mutationis solum constituit in illo transitu effecto, ut dictum est.

Ad tertium negatur sequela, non enim sufficit ad rationem motus stricte dicti, et ut distinguitur a mutatione habere terminum, a quo positivum concomitanter, et propter impossibilitatem adjunctam, sed formaliter et per se. Generatio autem substantialis formaliter, et per se non est a termino positivo, sed a privatione formae. Quod autem corrumpat formam substantialem praexistentem non est, quia habeat illam pro formali termino a quo, per accidens enim, et materialiter se habet ad formam ignis quae generatur, quod fiat ex stappa, vel papyro, vel ligno : per se autem quod fiat ex

non igne ; sed tamen corrumpit formam praecedentem quaecunque illa sit, quia sunt impossibiles formae in eodem subjecto propter privationem adjunctam, quia ultraque est forma substantialis, et consequenter prima in subjecto. Unde non admittit aliam tanquam secundam. Non tamen se habet tanquam terminus a quo formalis forma praecedens, tunc enim se habet ut formalis terminus a quo quando concludit ad constituendam positivam distantiam, vel latitudinem inter terminum a quo et ad quem, tunc autem constituitur positiva latitudo, et distantia inter terminos, quando sunt positivi, et habent medium, ita quod ipsa extrema conducent ad talem latitudinem, quatenus ex eorum commensuratione aut conjunctione constituitur medium, et per se postulant transitum ex una forma ad aliam per tale medium. Formae autem substantiales non se habent ut extrema, per quorum commensurationem, aut conjunctionem constituitur medium, nec per se ex una forma ad aliam fit transitus per aliquod medium, sed quaecunque forma immediate receptibilis est in materia, si dispositio contraria non obstat. Unde solum ratione dispositionis petit transitum per aliquam formam medium.

Ad quartum respondetur quod inter corruptionem, et generationem datur mutus ordo prioris, et posterioris, sicut inter formam expulsum et generatam, est enim expulsio formae corruptae prior in genere causae materialis, forma autem generata est prior in genere causae formalis. Unde D. Thomas question. xxviii de Verit. articulo vii, inquit : « Quod expulsio formae praecedentis est prior naturaliter in ratione causae materialis, omnis enim dispositio ad formam reducit ad causam materialem, denudatio autem materiae

a forma contraria est quædam dispositio ad formæ susceptionem. » Quod vero introductio formæ sit prior in genere causæ formalis docet in iv, distinct. xvii, quæst. i, art. iv, quæst. iii: « Quia remotio, inquit, formæ secundum ordinem causæ materialis præcedit naturaliter introductionem formæ, sed secundum ordinem causæ formalis est e converso. » Et idem habet in i-ii, quæstion. cxiii, articulo viii ad i, quia agens per formam agit ad removendum contrarium, sicut sol per suam lucem agit ad removendum tenebras, et ideo ex parte solis prius est illuminare, quam tenebras remove-re, ex parte autem aeris prius est purgari a tenebris, quam consequi lumen ordine naturæ, licet utrumque sit simul tempore. Quare philosophandum est de corruptione et generatione, sicut de dispositione ultima, et forma ut supra dictum est, nec requiritur ad istam prioritatem ex parte causæ materialis, quod detur prioritas etiam in existendo, sed sufficit quod concomitetur existentia, in re, in illa autem prioritate solum explicatur formalitas, et officium illius dependentiæ, et causalitatis. Et licet corruptio sit effectus secundarius formæ genitæ, sicut etiam dispositio ultima, in alio tamen genere causæ, et sub alio respectu, scilicet ut tenet se ex parte causæ dispositivæ potest habere modum causæ et prioritatis.

Ad ultimum respondetur generationem, et corruptionem dari in eodem instanti temporis, sed in diversa prioritate naturæ. Dispositio autem ultima non est in aliqua duratione ante ipsam formam genitam, nec in subjecto corrupto, licet secundum diversas prioritates naturæ antecedit et subsequatur in eodem subjecto genito, sicut supra explicatum est, et idem prorsus

dicendum est de corruptione, et generatione.

ARTICULUS III.

Utrum corruptio sit naturalis, et per se intenta a natura?

Supponimus ex ii Physic. cap. i, quod naturale dicitur aliquid ex eo quod habet in se principium sui motus, sive quod est a principio intrinseco naturæ, principia autem intrinseca sunt materia et forma. Illud autem dicitur secundum naturam quæ se habent ut accidentia et affectiones convenientes naturæ, vel est subjectum cuius esse est a natura. Quæ vero conveniunt a principio extrinseco vel violenter conveniunt vel præternaturaliter. Hoc ergo inquiremus de corruptione an conveniat ratione alicujus principii intrinseci, et ita sit naturalis, an vero ratione principii extrinseci, et ita sit violenta et præternaturalis. Et difficultas esse potest, quia ex una parte corruptio habet aliquod principium repugnans, scilicet ipsam formam, et compositum quod est, destruitur per corruptionem, et ita non potest esse ei naturalis corruptio, sed violenta utpote destructiva ejus. Ex parte vero materiæ non inclinatur per se, et directe in corruptionem, quia corruptio est malum et non esse, ergo non est terminus appetitus, ergo neque materia, quia materia, appetitus quidam est, et illud est ei naturale quod est ei appetibile. Non ergo corruptio est naturalis, ex aliqua parte.

Et ex hoc nascitur secunda difficultas, an corruptio possit esse per se intenta a natura eo quod malum ut malum intendi non potest, corruptio autem malum est cum sit defectus naturæ, ergo est præter ejus intentionem, sicut etiam monstra

non sunt ex intentione naturæ, sed ab ea exorbitant, utpote defectus illius, natura autem semper intendit id quod sibi est debitum, non quod alienum, et exorbitans.

Nihilominus dico primo: Corruptio simpliciter est naturalis, et non violenta a natura ratione materiæ, quatenus dicit naturam corruptibilem, sumendo naturale, ut opponitur violento. Tenet hanc conclusionem expresse S. Thomas i-ii, quæstion. lxxxv, articulo vi, et quæst. v de Malo, articulo v. Reddit autem materia naturam corruptibilem, tum quia in se habet privationem, cum aptitudine, et potentialitate ad plures formas, quarum quælibet non potest plene satiare materiam, hæc enim est dispositio rei corruptibilis, ut docet S. Thomas i part. quæstion. lxxvi, articulo ii. Tum quia admittit compositionem ex contrariis, ut patet in omnibus corporibus sublunariis, omne autem corpus ex contrariis compositum, est corruptibile, cum contraria agant in invicem, et sic generant et corrumpunt, siquidem generatio, et corruptio est ex contrariis. Sic ergo fundat D. Thomas quod corruptio sit naturalis, tum loco proxime citato, tum in iii, distinct. xvi, quæstion. i, articulo i, siquidem materia talibus conditionibus est prædita, scilicet potentialitate ad plures formas, et privatione aliquarum et susceptione contrariorum, ergo naturale est ei admittere corruptionem formæ, ubi enim principium, et radix naturalis est, id quod convenit ratione talis principii, naturale esse debet, præsertim si hoc ipsum conducat ad bonum commune, quod sine generatione et corruptione rerum stare non potest.

Nec obstat, quod id quod convenit solum ratione principii passivi, non videtur esse naturale, quia oppositum ejus non

est violentum, nec enim potest aliquid pati violentiam solum ratione principii passivi, cum non sit principium resistens agenti. Ad hæc non valet illa consequentia, radix seu principium est naturale, ergo et actus, instatur enim in libero arbitrio, quod naturaliter est peccabile cum sit ex nihilo, et tamen peccatum est contra naturam, aliouquin peccatum non esset, ergo similiter etiamsi ipsa corruptibilitas sit naturalis, non sequitur quod corruptio non sit naturalis, non sequitur quod corruptio non sit contra naturam. Hæc inquam non obstant. Ad primum enim diximus quæstion. ix Physicor. articulo iv, quod etiam principium passivum est naturale ut opponitur violento, et habet inclinationem in aliquid a quo si removeatur realiter, quod non subrogetur illi aliquid æque naturale, dicitur pati violentiam, habetque resistantiam ad illud non activam sed formalem. Et quod sufficiat ad rationem naturæ principium passivum, docet S. Thomas viii Physicor. lect. viii, ubi inquit: « Esse contra intentionem Philosophi ut in materia sit principium activum, quod quidem dicunt esse necessarium ad hoc quod sit motus naturalis, sufficit enim, quod sit passivum, quod est potentia naturalis ad actum. » Quare impedimentum talis inclinationis si ipsa totaliter frustratur, erit violentum principio passivo. Sed aliqui hallucinantur in appetitu seu inclinatione materiæ, quæ est ad plures formas ad quarum totalem collectionem adæquate se habet, ad singulas vero inadæquate, et ideo sublata una forma in particulari, non violentatur in recipiendo aliam, quia utraque æque naturalis est, et ideo ablatio unius non est violenta, cum alia æque naturalis subrogetur, sed si totaliter impeditur corruptio formarum, et accep-

tio aliarum, in hoc esset violentia materiae, quia impeditur naturalis ejus tendentia ad plures formas successive, et cum corruptione aliarum. Imo ex hoc deducitur argumentum, quia ideo non patitur violentiam materia recipiendo unam formam et amittendo aliam, quia est in potentia naturali ad omnes, ergo ablatio unius non erit violenta, ergo erit naturalis, omnis enim motus, aut fit natura, aut vi, ut Philosophus inquit. Corruptio ergo naturalis est principio passivo, quatenus naturale est illi ex propria inclinatione habere plures formas, et non simul, sed successive, unam amittendo, et aliam acquirendo.

Ad tertium dicitur, quod illa consequentia non tenet in defectibus voluntariis qualia sunt peccata, tum quia voluntarium opponitur naturali, unde licet potentia deficiendi libere naturalis sit, sicut ipsa voluntas naturaliter convenit homini, tamen actus ejus voluntarius est, et liber propter indifferentiam potentiae; tum etiam quia peccata sunt contra naturam ul rationalem, non ul limitatam et ex nihilo, unde simpliciter dicuntur contra naturam, quia sunt contra praecipuum quod est in natura, seu proprium ipsius naturae. At vero corruptio fundatur in inclinatione naturali materiae ad plures formas, et in se naturalis est, et non violenta, nec voluntaria, et rursus licet sit contraria formae quae corrumpitur quantum ad esse suum, et similiter composito ex tali forma, tamen ex alia parte ordinatur ad bonum commune, quod perpetuatur, et constat ex pluribus compositis et rebus, quarum una succedit alteri, quod fit per corruptionem ejus, et sic non contrariatur ipsi materiae, ut pendet a tota collectione formarum, quibus subsesse potest, sed solum contrariatur uni formae particulari

quam excludit; non est autem contrarium naturae materiae solum ab una forma habere esse, sed a multis successive. At vero peccatum voluntatis non ordinatur ad aliquod bonum commune sicut corruptio formae, sed ab eo deordinatur universaliter et ex omni parte.

Ex quo deducitur id quod in loco citato in quaestione IX Physic. diximus, quod licet corruptio sit contraria formae, eique violenta, et ex hac parte corruptio non sit dicenda naturalis, tamen quia ex parte materiae naturalis est, simpliciter sortitur denominationem naturalis, et non violenti, non obstante quod istae duae rationes concurrant, eo quod denominatio semper fit ab eo, quod magis praeponderat in aliqua natura, magis autem praeponderat in hac parte id quod se tenet ex parte materiae, quia non solum est naturale, et conveniens ipsi materiae, ut disponitur ad unam formam quod fiat corruptio alterius, sed etiam ad commune bonum rerum corruptibilium conducit, quae ex successione generationum et corruptionum coordinantur, et ad communem appetitum ipsius materiae quatenus ad omnes formas extenditur, quod expresse docet D. Thomas q. 1 de Malo, art. III ad 18.

Ad difficultates in principio motas. Ad primam respondetur quod corruptio habet aliquod principium repugnans ex parte formae solum ratione sui particularis esse, habet autem aliud principium contrarium ex parte materiae quatenus ex sua natura petit successionem in formis, et hoc ipsum ordinatur in commune bonum totius ordinis rerum corruptibilium, et ideo simpliciter denominatur naturalis.

Ad secundam similiter dicitur quod corruptio est malum particularis formae, sed bonum materiae, et communis rerum conservationis. Sed

tamen aliud est inquirere quomodo ista corruptio sit naturalis, aliud quomodo sit bonum et appetibile, hoc enim non haec directe, et primario, cum sit ut privatio; ut autem naturalis sit sufficit, quod consequatur ex aliquo principio intrinseco, et naturali, sive sit juxta primam inclinationem naturae, sive juxta secundariam tanquam requisitum, aut annexum illi, et ordinatum ad ipsam: ut autem sit bonum primario, et per se, requiritur positiva entitas, ut statim amplius declarabitur.

DICO SECUNDO: Corruptio non est intenta ab agente particulari, ut agens particulare est, nec immediate, nec mediate, nec ratione sui, nec ratione adjuncti ordinis ad bonum, sed respectu illius ordinis comparatur per accidens. At vero respectu agentis universalis ordinantis, et providentis totum bonum naturae, tales defectus sunt de ejus intentione non primaria, secundaria, supposito tamen illo ordine ad bonum commune. In prima parte conclusionis non omnes conveniunt sed aliqui sentiunt talia mala, et defectus posse esse de secundaria intentione naturae particularis, et non omnino per accidens se habere, id enim insinuare videtur S. Thomas in IV, distinct. XXXVI, quaest. 1, artic. 1 ad 2, ubi tamen loquitur de natura secundum se, et ut universaliter se extendit ad agens particulare vel universale, ut statim explicabimus, et eodem modo etiam loquitur quaest. XXIII de Verit. art. II.

Pro intelligentia tamen conclusionis est advertendum, quod in aliquo malo, seu privatione possumus tria reperire. Primo, ipsum bonum super quod fundatur malum, vel privatio, tanquam subjectum, vel ex parte subjecti se tenens. Secundo, ipsum malum formaliter, seu priva-

tio secundum se. Tertio, aliquis ordo ad bonum, quod ex tali privatione consequitur, non per se, id est, quatenus malum, et defectus est, sed ut deservitalicui bono, quod non potest stare, nisi interveniat tale malum, sicut non potest esse acquisitio, et generatio termini ad quem, nisi corruptio, et desinente termino a quo, nec potest ostendi fortitudo alicujus, nisi apposta persecutio alterius. Est ergo certum, quod ipsa privatio, seu malum per se, et ratione sui non potest esse aliquid intentum, eo quod caret in se ratione formali, qua intendi potest, scilicet bono, omne enim quod intenditur et appetitur debet intendi ut bonum et ut conveniens, ergo quod caret hac ratione formali, secundum se non intenditur, sed si intenditur, erit per aliud, quod ei adjungitur, et quo vestitur, unde non primario et per se, sed secundario, et per accidens intenditur. Sed tamen hoc ipsum, quod per accidens seu per aliud habent, et ratione ejus intenditur possunt non pertinere ad omne agens, nec ad omne intendens, quia non omne agens respicit rationes universaliores, sed agens particulare tantum rationes particulares respicit non communes, et ideo praetermittuntur ab ipso, et solum, quia per accidens sunt illi rei conjunctae quae ab eo attinguntur. At vero agens, quod respicit rationes communes et universales, id quod respectu particularis agentis est per accidens affectum, et per se omissum potest respicere ut conducens ad universaliorum finem suum, et sic potest cadere sub ejus intentione saltem secundaria.

Ex hac doctrina componuntur varia loca S. Thomae quae loquuntur de hac re, et veritas ipsa elicitur, quomodo corruptio per accidens se habeat et quomodo possit esse intenta. Aliquando sanctus doctor affirmat

corruptionem, et alios defectus cadere sub intentione secunda agentis universalis, sicut I p. q. XXII, a. II ad 2: «Corruptiones, inquit, et defectus in naturalibus sunt contra naturam particularem, sed tamen sunt de intentione naturæ universalis in quantum defectus unius cedit in bonum alterius, vel totius universi.» Idem docet III contra Gentes, c. XCIV, circa finem, et c. LXXI, et omnino idem vult et non amplius in illa distinctione XXXVI citata, et q. XXII de Veritat. loquitur enim de natura absolute, non distinguendo de natura universali, vel particulari. Aliquando vero affirmat similes defectus omnino esse volitos per accidens etiam a Deo, scilicet ratione ejus boni cui conjunguntur, ut patet I p. q. XIX, a. IX et in q. XLIX, a. II, ubi dicit: «Quod Deus in rebus causando bonum ordinis universi ex consequenti, et quasi per accidens causat corruptiones rerum.» Et denique in III contra Gentes, c. IV, V et VI videtur intendere, quod malum semper sit præter intentionem.

Hæc autem sic cohærent, quod defectus isti naturales secundum se sumpti sunt privationes quædam et mala, secundum quam considerationem per accidens se habent tam respectu agentis particularis, quam universalis; malum enim sub ratione mali non potest esse volitum, neque intentum, cum non sit appetibile, sed ab appetitu fugiendum, sed per accidens solum potest se habere respectu operantis, quatenus vel permittit illud, non quidem appetendo, sed non impediendo, vel in quantum per aliud appeti potest, id est, ut induit aliquam rationem boni, vel aliquem ordinem ad bonum, sive ad bonum commune, sive ad bonum particulare, et sic potest cadere sub aliqua volitione, vel permissione intenta. Hæc tamen inten-

tio non spectat ad particulare agens, quia ad ipsum non spectat intendere nisi suum terminum ad quem, quidquid autem ex parte termini a quo se tenet, nullo modo intenditur, sed relinquitur, nec etiam secundo, quia ut secundo intendatur, debet secundo se tenere ex parte termini ad quem; corruptio autem præcise se tenet ex parte termini a quo respectu agentis particularis, ergo nullo modo potest cadere sub ejus intentione, sed solum per accidens comparatur ad ipsum. At vero agens universale licet in quantum concurrat cum agente particulari ad suam generationem etiam respiciat corruptionem ut terminum a quo, tamen propter suam universalitatem potest secundum aliam rationem illud quod est terminus a quo attingere ut terminum ad quem, tanquam aliquid requisitum ad bonum commune, etiam quoad sui corruptionem, sicut Deus qui omnem creaturam attingit, ut terminum ad quem, et solum pro termino a quo habet nihil, unde de omni creatura habet disponere, sive quoad existentiam, sive quoad corruptionem, unde corruptio respectu ipsius non se habet per accidens tanquam omnia, sed potest esse intenta saltem secundo, ut induit aliquem ordinem boni, et non pure ut privatio se habet. De aliis vero defectibus, qui ex necessitate materiae sequuntur dicemus conclusione tertia. Et sic concludit D. Thomas I q. XIX, art. IX, quod Deus malum naturalis defectus, vel malum pœnæ vult volendo aliquid bonum, cui conjungitur tale malum. Hoc est ergo esse de secunda intentione, scilicet non posse intendi nisi præsupposito aliquo bono, quod in se resilla non habet, sed ex aliquo cui adjungitur

Dices: Ergo nulla est differentia inter malum culpæ, et pœnæ spec-

tu voluntatis, et providentiæ Dei, siquidem etiam ipsum malum culpæ ordinari potest ad aliquid majus bonum, puta ad humilitatem, vel penitentiam hujus, et tamen D. Thomas ponit differentiam inter defectus naturales, et mala culpæ, quod malum culpæ Deus nullo modo vult, quia non vult bonum cui conjungitur plus quam ipsam Divinam bonitatem cui contrariatur, malum autem pœnæ potest velle volendo aliquid bonum cui conjungitur.

Respondetur esse latam differentiam inter malum culpæ, et pœnæ, quia licet importet privationem, et defectum, qui non potest ordinari nisi ex conjunctione ad aliquid bonum, tamen quia privatio mali culpæ opponitur ordinationi ad bonum Divinum, non potest alicui bono conjungi, ratione cujus possit esse volitum et ordinatum, quia omne bonum debet esse volitum per subordinationem ad Divinum, Deus enim solum vult omnia sub ratione Divini boni, et ideo solum potest permitti tale malum, id est, non impediri a Deo, et ipsa permissio ordinari potest ad bonum. At vero malum pœnæ seu defectus naturalis non opponitur bono Divino, sed alicui bono particulari, unde potest inducere ordinem ad aliquid bonum, quod magis præponderet, et diligitur, quam illud particulare bonum quod destruit, et ita ratione hujus ordinis, seu boni cui conjungitur, non repugnat intendi, et ordinari a Deo, et non solum permitti.

Dico TERTIO: Monstra, et defectus alii naturales qui consequuntur dispositionem materiæ, ex qua aliquid generatur respectu agentis particularis, aliquando sunt fortuita, et nullo modo intenta, aliquando secundo volita; respectu autem agentis universalis intenta esse possunt. De hæc conclusione videndus est sanctus doctor in III contra Gent. c.

v, ubi dicit: «Si sit talis privatio quæ privat id quod est debitum generato, erit casuale et simpliciter malum sicut cum nascuntur partus monstrosi, hoc enim non consequitur de necessitate ad id quod est intentum, sed est ei repugnans, cum agens intendat perfectionem generati, malum autem actionis accidit in naturalibus agentibus ex defectu virtutis activæ. Unde si agens habet virtutem, defectivam, hoc malum consequitur præter intentionem, sed non erit casuale, quia de necessitate est consequens ad talem agentem cum tale agens, vel semper vel frequenter patitur hunc virtutis defectum, erit autem casuale, si hic defectus raro talem comitatur agentem.» Ita D. Thomas. Quapropter agens particulare, quia solum bonum particulare intendit, et secundum formam particularem agit, tantum intendit facere suum effectum meliori modo quo potest, et ita ex intentione sua solum datur perfectio effectus, et assimilatio perfecta. Quod vero virtus ejus sit deficiens, vel materia sit indebite disposita, hoc est præter intentionem ejus primariam, eo quod non pertinet ad formam suam tales indispositiones, vel defectus disponere, et ordinare, sed potius quantum potest remove. Sed tamen si omnes remove non possit, et tamen operatur et sequitur defectus, aliquando sequitur omnino præter intentionem talis agentis particularis, et sic casualiter se habent, sicut sunt illa, quæ ut in paucioribus accidunt, hæc enim casuality sunt, et omnino præter intentionem. Aliquando vero sequuntur defectus non omnino præter intentionem, sed ex intentione secunda, quæ potius est non recusatio illius defectus, quam intentio positiva ejus; ut quando sunt defectus accidentales materiæ de necessitate vel perpetuo, sicut artifex qui vult facere gladium

eligit materiam duram ut ferrum, et hoc per se, sed quia rubigo sequitur ferrum, et hæc non conducit, sed potius deficit ab ejus fine, non eligit illam ex primaria intentione, sed quia non invenit materiam convenientem sine tali defectu, eligit ex secundaria intentione materiam cum illo propter adjunctam durti-tem, quæ convenit suo fini; et similiter natura in corpore humano eligit materiam convenientem operationi sensuum, et sic debet esse composita ex contrariis, sed quia ex illa contrarietate sequuntur morbi et senium, et alii defectus illi sunt præter intentionem generantis, sed ex quo non invenitur materia congrua sine illis defectibus, eligit cum illis saltem ex intentione secundaria, hæc enim quia conveniunt ipsi generato ex parte materiæ, et dispositionum, quæ consequuntur illam respici possunt ex parte termini ad quem utpole convenientes ipsi rei genitæ ex necessitate materiæ, ex qua formatur, ideo possunt pertinere ad intentionem saltem secundariam, quia sunt de necessitate consecuti ad materiam electam, eligitur enim cum talibus conditionibus quia non eliguntur illæ conditiones, sed quia non recusantur, et ita aliquo modo attinguntur secundario. Et hæc etiam ratione femina dici solet aliquid occasionatum, quia est præter intentionem particularis agentis, quod intendit meliorem effectum quem potest, scilicet masculinum, quod vero sequatur deficientior, scilicet femina, est præter ejus intentionem propter indispositionem materiæ, vel virtutis activæ, ut docet S. Thomas I p. q. xcii, a. 1 ad 1 et in contra Gent. c. xciv et q. v de Verit. art. ix ad 9.

At vero respectu agentis universalis, scilicet Dei nihil horum præter intentionem, quia respicit fines universales, et ordinem totius boni

communis, ad hujus varietatem, et constructuram pertinent etiam ea, quæ respectu particularium videntur imperfecta vel defectuosa, aut monstruosa, sicut quod feminæ sint, est necessarium, propter hominum multiplicationem, et multiplex operatio et virtus naturæ apparet etiam quando erratur in disponenda materia, et eveniunt monstra; sicut multæ species rerum manifestantur ex commixtione monstruosa seminum in piscibus et in animalibus, et aliis similibus, quæ omnia non intenduntur a Deo solum propter necessitatem materiæ ad quam consequuntur illi defectus, sed propter bonum commune, quod manifestatur, et coalescit etiam ex illis rebus quæ solum ex aliquo præsupposito, et per accidens, seu per aliud habent rationem boni.

Ex quibus responderi potest ad quascunque objectiones, quæ fieri solent, ex eo quod peccata, et mala et defectus non intenduntur, id enim jam solutum est ex prædictis, et ostensum est quomodo aliqua possunt cadere sub intentione saltem secundaria, quia ex parte rei genitæ se tenent, licet ab agente particulari solum intendatur propter necessitatem materiæ, ab agente autem universali propter conducentiam ad bonum commune. Ostensum est etiam quomodo aliqua relinquuntur per accidens et permittantur, sicut corruptio respectu agentis particularis, quia tenet se ex parte termini a quo et aversio a bono Divino in peccato, quia nunquam subordinabilis est bono Divino, sub quo Divina voluntas omnia attingit. Denique, constat quomodo materia inclinatur ad corruptionem, scilicet ratione generationis, ut scilicet possit potentialitatem ad omnes formas implere. Unde materia etiam singularis, et individua considerata secundum potentialitatem communem ad omnes

formas, et ut subest agenti universali, qui eam creavit, potest intendere secundario corruptionem, quia ad bonum ejus pertinet secundario, et propter successionem formarum. Eadem vero materia, ut subest tantum uni formæ, et agenti particulari, quod illam tantum formam intendit, non respicit corruptionem nisi per accidens, et ex parte termini a quo.

QUÆSTIO III.

DE ALTERATIONE IN COMMUNI.

Post explicatam rationem generationis, et corruptionis, sequitur agere de alteratione, quæ illi maxime propinqua est, magisque deservit. Et primo, consideranda est alteratio in communi, prout comprehendit sub se simplicem motum alterationis, intensivam, et remissionem, aliosque alterationis modos, seu actiones, quæ per alterationem fiunt, ut mixtio, et condensatio, et similia. Secundo, in speciali considerabimus de istis speciebus alterationis.

Circa primum tria occurrunt consideranda. Primo, de alteratione quid sit. Secundo, ad quem terminum sit. Tertio, an sit motus continuus. De subjecto autem alterationis communis est questio, ac de cæteris accidentibus, et ideo in questione nona tractabitur a nobis.

ARTICULUS I.

Quid sit alteratio, et quotplex?

Alterationis nomen ab altero derivatur, dicitur enim quasi faciens alterum. Sicut autem dicitur in capite de differentia, aliud est esse al-

terum, aliud esse aliud. Nam *ly alterum* indicat differentiam accidentalem, *ly aliud*, substantialem. Et ita possumus nomen alterationis communissime accipere pro omni mutatione accidentali in quocunque genere accidentis, sed non loquimur in præsentibus de alteratione, ita universaliter sumpta. Strictius ergo sumitur pro mutatione in qualitate, nam in quantitate, et loco, peculiare mutationes sunt, scilicet augmentatio, et motus localis: in qualitatibus autem maxime aliquid fit alterum, præsertim quando per illas ordinatur ad aliquam corruptionem, corruptio enim maxime facit alterum. Unde adhuc sumendo totum prædicamentum qualitatis, oportet distinguere, quod quædam sunt spirituales, quædam corporeæ; et quædam naturales, quædam intentionales; quædam contrarietatem habentes, quædam non. Et illæ quæ sunt spirituales, ut intentionales, vel contrarietatem non habentes, ad physicam corruptionem, vel generationem non ordinantur, et ideo licet possint latiori nomine alterationes dici, non tamen dicuntur alterationes physice; de quibus præcipue agimus in præsentibus, quia ad corruptionem, et generationem non ordinantur.

Circa qualitates autem etiam contrarietatem habentes duplici vi procedi potest, vel per modum mutationis, vel per modum motus; per modum mutationis, quando proceditur a privatione ad formam, ut a non albo ad album, quæ est generatio accidentalis, et tunc non est a contrario in contrarium, licet qualitas ipsa habeat contrarium; per modum motus quando proceditur a termino positivo ad terminum positivum secundum latitudinem, et distantiam de uno ad aliud, hanc enim dari in qualitatibus manifestum est, ut ostendimus in questione